

До Председателя
на Конституционния съд
на Република България
Проф. Борис Велчев

КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД
Вх. № 152 КД
Дата 15.04.2020.

СТАНОВИЩЕ НА ДПРБ по ЗАКОН ЗА СОЦИАЛНИТЕ УСЛУГИ

В отговор на Ваше писмо 90 КЦ от 15.04. 2020 г. до Дружеството на психолозите в Република България, в което искате становището на Дружеството по Закон за социалните услуги се запознахме със следните документи: Закон за социалните услуги, Мотиви към Закона за социалните услуги, Искане от народните представители от 44-то Народно събрание, Закон за социалното подпомагане.

От позицията на обществената мисия и професионалното призвание на психолозите – да подпомагат нуждаещите се от подкрепа уязвими социални групи – и от опита, който имаме в трудния процес на законотворчество, по дискусиата около Закон за социалните услуги можем да изразим следното становище, възложено ни от Председателя на Конституционния съд,:

§ Поради спецификата на своята дейност – да оказва психологична помощ на нуждаещите се – Дружеството на психолозите е особено чувствително и отзивчиво към проблемите на здравеопазването, към усилията на Министерството на труда и социалната политика да отговори на свръхвисоките очаквания на обществото към осигуряване на оптимални условия за живот за всички и в частност към организирането на **социалните услуги така, че те да се впишат в социалното подпомагане** и да не се изкористят и корумпират. Развитието на съвременната култура по посока на хуманизацията на обществения живот се съпътства и с интензивно предлагане на нови социални инициативи, един актуален акт от което е Законът за социалните услуги, който третира условията на живот на най-уязвимите членове на обществото – възрастни и деца в неравностойно положение.

§ За да се преодолее диспропорцията и турболентността в процесите на социалното подпомагане, за да се предотврати пилеенето на средства – частни и държавни – е необходима дългосрочна организация, която да установи съдържанието на социалните услуги, обема им, управлението им, планирането им. В този смисъл Законът за социалните услуги:

- без да задушава инициативата на частните доставчици на социални услуги, преодолява хаоса на свободния пазар, като въвежда съдържателно, количествено, районирано планиране;
- осигурява висок стандарт като утвърждава методиката за разработване система за лицензиране на доставчиците на социални услуги, на стандарти за качество и механизми за контрол.

§ Що се отнася до фискалната политика, заложената в закона и частичното участие на бенефициера в заплащането ѝ, този акт има за цел да направи ползвателя на социални услуги съпричастен и отговорен за получаваното благо.

- Това е разумен довод и той въздейства по указания начин на индивидуално ниво.
- На бизнес ниво обаче тази услуга се предлага от частни изпълнители, след конкурс и се заплаща от бюджета на държавата или общината (Чл. 48, 63, 64, 71.).
- От друга страна в общественото съзнание понятието **социално подпомагане** има конотативно значение на благотворителност, докато социалната услуга внася друг смисъла и, както се вижда от текста на закона, практически формира такъв механизъм.

- Необходимо е стриктно различаване на дейностите по социалното подпомагане и дейностите по предоставяне на социални услуги.

§ В унисон с принципите на психологическото подпомагане, което е смисълът на собствената ни практическа дейност, е философията която изповядва Законът:

- широк обхват на различни видове социални услуги;
- интегрираност и непрекъснатост на подкрепата;
- достъпност на социалните услуги;
- индивидуализиране на подкрепата;
- гъвкавост и прозрачност при управлението на социалните услуги;
- участие на всички заинтересовани страни и използване на всички налични ресурси.

Споделяме тази философия, при която на по-слабите се помага не заради заслуги, а защото са безпомощни и се нуждаят от подкрепа. Законът успява да я имплементира и следва последователно в съдържанието си, организацията, която създава, в казусите, които обхваща. Това, което заслужава одобрение в закона, в настоящия му вид, е, че номенклатурата на социалните услуги не е ограничена, а се дава възможност тя да се определя в зависимост от потребностите на обществото и разраства пропорционално на развитието на неговия финансов, методологически и кадрови потенциал.

Споделяме стратегията, според която социалните услуги не се дефинират единствено чрез конкретното място на тяхното предоставяне, а и в зависимост от основните групи дейности по осъществяването им, като съдържанието на всяка една от тях – десет на брой – е определено в законопроекта. Това разгръща идеята за социалното подпомагане и обогатява нейното практическо осъществяване.

§ Безспорен напредък за развитието на социалното подпомагане чрез закона е създаването на възможност за ползване на **общодостъпни социални услуги** от всички лица, а не само от уязвими групи: услуги за информиране, консултиране и обучение за реализиране на социални права и за развиване на умения, консултиране и подкрепа на родители и т. н. Законът регламентира редица важни подпомагащи дейности: асистентска подкрепа, за осигуряване на заместваща грижа, правото на децата сами да потърсят подкрепа, задължението за дирекция „Социално подпомагане“ за незабавно предприемане на необходимите действия в случай на изразено желание от лице, поставено под пълно запрещение.

Предвидени са Социални услуги, за които не се заплаща такса, и Освобождение от заплащане на такси, което е крачка в обратна посока на „комерсиализацията“ им и ги демократизира и доближава до социалното подпомагане.

§ С учредяването на Агенция за качеството на социалните услуги е поставен и надеждно разрешен въпросът за качеството, управлението, контрола и предоставянето на социалните услуги; предвидено е участието на потребителите в тези процеси – също демократично завоевание на Закона.

§ Друга заслуга на закона е широкият социален ефект в сферата на трудовата заетост, където мобилизира за социално подпомагане една подготвена армия от специалисти, готови да обслужват компетентно проблемните зони на обществения организъм, но в момента не са заети по специалностите си. Което не е просто епифеномен на предоставянето на социални услуги, а определящ фактор, който от една страна гарантира качеството им, а от друга ангажира за тази дейност най-подготвените специалисти с образование и призвание.

§ Законът предвижда също така кариерно развитие, въвеждащо и надграждащо обучение на служителите, които осъществяват дейността по предоставяне на различните видове социални услуги.

В обучението са ангажирани два субекта (Чл. 120.):

1) От „доставчика на социалната услуга съгласно разработена от него програма за въвеждащо и надграждащо обучение на служителите“. Доставчикът на социалната услуга „задължително определя наставници, които да ги подпомагат методически“.

2) Служителите, които извършват дейността по насочване за ползване на социални услуги, имат също така право на въвеждащо и надграждащи обучения, които се осигуряват от **органа по назначаване**.

§ Изчерпателно са дефинирани и функционално са описани всички органи, необходими на Закона за неговото успешно прилагане: Министерски съвет, Министерство на труда и социалната политика, Националната карта на социалните услуги, Агенция за социално подпомагане, Агенция за качеството на социалните услуги, Органите на регионално и местно ниво и т. н.

Като съзнаваме, че няма съвършен закон, нито вечен закон, разчитаме, че времето ще го променя, ще го допълва и усъвършенства, ще изглади грапавините и ще създаде потребност от нова регламентация, съответстваща на новото, на идващото време. Но намираме че в настоящия си вид, законът решава проблема за социалните услуги, без да влиза в противоречие със съществуващата законова база, нито с конституцията, нито с морала и потребностите на обществото.

Подкрепяме неговото прилагане и се надяваме да бъдем полезни при изпълнението му.

От името на УС на ДПРБ
Проф. С. Джонев
Председател

